

Opbouw van een thema

Blink Spelling & Grammatica

Naast Blink Taal & Lezen – een geïntegreerde en thematische methode voor lezen, schrijven, spreken, luisteren en kijken – biedt Blink Spelling & Grammatica een volwaardige aanpak voor het leren van spelling en grammatica, die naadloos aansluit bij Blink Taal & Lezen.

Dit document zoomt in op Blink Spelling & Grammatica en belicht zowel de opzet van de methode als de structuur en inhoud van een thema.

Blink Spelling & Grammatica in het kort

In de grammatica- en spellinglijn van Blink Taal & Lezen worden grammatica, spelling en werkwoord-spelling in samenhang aangeboden. Daarbij is er structureel en expliciet aandacht voor transfer naar het onderdeel communicatie (schrijven en spreken). Leerlingen leren niet alleen regels toepassen, maar ook begrijpen hoe taal werkt en hoe grammaticale kennis helpt bij het communiceren.

Spelling en grammatica staan ten dienste van alles wat leerlingen doen bij schrijven en spreken. Het doel is dus niet alleen correct spellen bij een dictee, maar vooral ook het correct toepassen van het geleerde in taaltaken. Daarom heeft Blink Spelling & Grammatica een duidelijke connectie met Blink Taal & Lezen.

Blink Spelling & Grammatica sluit aan bij de thema's van Taal & Lezen en maakt voor de eerste stap in het leren (Ontdekken) gebruik van het Leesclubboek en andere teksten en woorden uit het thema.

Blink Spelling & Grammatica wordt aangeboden per jaargroep en dus niet zoals Blink Taal & Lezen in combinatiegroepen (vanaf groep 5).

Indeling van een thema

Elk **thema** bestaat uit **zes weken**.

- In vijf van deze weken (week 1, 2, 3, 5 en 6) staat spelling centraal.
- Week 4 is een grammaticaweek.
- In thema 5 zijn vier spellingweken (week 1, 2, 3 en 6) en twee weken grammatica (week 4 en 5).

Spellingweken: week 1, 2, 3, 5 en 6

- In week 1 en week 6 worden eerder aangeboden spellingcategorieën herhaald: in week 1 de categorieën van vorig leerjaar en in week 6 de categorieën uit het huidige thema.
- In week 2, 3 en 5 wordt steeds een nieuwe categorie aangeboden, of een uitbreiding van een eerder aangebrachte categorie.

Een spellingweek ziet er als volgt uit:

- Op dag 1, 2 en 3 zijn er spellinglessen van 30 minuten.
- Dag 4 staat in het teken van de transfer naar de schrijf- en spreekopdracht in Blink Taal & Lezen.
- Dag 5 biedt optioneel extra oefening in spelling, een weekdictee of een weekcheck (bij de werkwoordspelling).

Grammaticaweek: week 4

- In week 4 komt functionele grammatica (woordbouw en zinsbouw) aan bod.

Een grammaticaweek ziet er als volgt uit:

- Op dag 1, 2 en 3 zijn er grammaticalesen.
- Dag 4 staat in het teken van de transfer naar de schrijf- en spreekopdracht in Blink Taal & Lezen.
- Dag 5 biedt optioneel extra oefening in spelling.

In schema ziet dit er zo uit:

	dag 1	dag 2	dag 3	dag 4	dag 5 – optioneel
week 1	herhaling	herhaling	herhaling	transfer	herhaling
week 2	spelling	spelling	spelling	transfer	herhaling
week 3	spelling	spelling	spelling	transfer	herhaling
week 4	grammatica	grammatica	grammatica	transfer	herhaling
week 5	spelling	spelling	spelling	transfer	herhaling
week 6	herhaling	herhaling	einddictee	transfer	herhaling

Didactiek van het vierstappenmodel

Zodra kinderen ‘vrij schrijven’, zijn ze zich minder bewust van de juiste schrijfwijze. Daarom vormen spellingbewustzijn en spellinggeweten het uitgangspunt van Blink Spelling & Grammatica. De transfer en toepassing van spelling en grammatica in schrijven en spreken krijgen daarbij structureel aandacht. Door regels en afspraken te verkennen en oefenen binnen een betekenisvolle en thematische context, worden deze beter onthouden. Blink-vierstappenmodel zorgt ervoor dat kinderen de regels niet alleen kennen, maar deze ook echt begrijpen en toepassen. Zo leren leerlingen hun spelling- en grammaticakennis in verschillende situaties in te zetten.

Elke week worden de vier stappen uit het model doorlopen:

1. Ontdekken – dag 1

In deze eerste stap wordt een spelling- of grammaticaregel ‘opgeraapt’ uit de betekenisvolle context van het thema, aan de hand van zinnen, woorden en beeld uit de les Lezen van Blink Taal & Lezen. Leerlingen verkennen en ontdekken de regel door deze actief en samen te onderzoeken.

Het ontdekken gebeurt niet alleen via het Leesclubboek, maar ook via andere beelden en teksten passend bij het thema.

De naam van de spellingcategorie is aan het begin van de les nog niet te lezen op het digibord. In plaats daarvan starten we met een openingsbeeld en een woordraadspel, passend bij het thema en de categorie.

2. Uitleg – dag 1

Pas na het ontdekken volgt de directe instructie door de leerkracht. In deze fase wordt de regel uitgelegd en verduidelijkt aan de hand van concrete voorbeelden. De leerkracht benoemt de belangrijkste kenmerken, maakt eventuele uitzonderingen zichtbaar en laat zien hoe de regel in verschillende situaties wordt toegepast.

Deze instructie sluit aan bij wat de leerlingen in de ontdekkende fase zelf al hebben ontdekt, waardoor zij de regel beter begrijpen, bewuster toepassen en langer onthouden.

3. Oefenen – dag 3

Na de instructie gaan de leerlingen in het werkboek gericht oefenen met de nieuwe spellingcategorie of het grammaticaonderdeel. Zij krijgen diverse, afwisselende en uitdagende oefenvormen aangeboden, zodat zij stapsgewijs inoefenen. Daarbij zijn er veel opdrachten waarin leerlingen samen werken: in tweetallen of kleine groepjes. Door samen te overleggen, voorbeelden te bespreken en elkaar te helpen, verdiepen zij hun begrip van de categorie en leren zij hun keuzes te verwoorden.

De opdrachten zijn erop gericht om de schrijfwijze eerst bewust toe te passen en deze vervolgens steeds breder te gebruiken.

In deze fase wordt ook voor het eerst aandacht besteed aan de transfer. Leerlingen passen de nieuwe kennis toe in een korte, betekenisvolle schrijfopdracht: de *Oefenwedstrijd*. Hiermee oefenen zij niet alleen de spelling van categorieën zelf, maar ook het functioneel inzetten ervan binnen een taaltaak. Zo wordt de verbinding gelegd tussen het oefenen van losse categorieën of grammaticaonderdelen met het toepassen ervan in authentieke schrijf- en spreektaken.

4. Transfer – dag 4

In de laatste stap – ook wel de *Wedstrijd* – passen leerlingen de geleerde regels betekenisvol toe in de schrijfoopdracht van Blink Taal & Lezen. In deze fase maken zij zelf de transfer van de losse spelling- of grammaticales naar schrijven en spreken binnen de taallessen. De focus ligt hierbij op het functioneel inzetten van hun kennis in een authentieke en betekenisvolle context.

Door het geleerde toe te passen in een echte taaltaak, leren leerlingen niet alleen correct spellen en formuleren, maar ontwikkelen zij ook een bewuste houding ten opzichte van spelling en grammatica. Ze leren nadenken over hun taalgebruik, de keuzes die ze maken, en zetten hun kennis doelgericht in tijdens het schrijven en spreken.

Op basis van deze transferopdracht wordt bekeken in hoeverre een leerling de categorie beheerst en of aanvullende ondersteuning wenselijk is. Wanneer nodig kan de leerling op dag 5 extra oefenen in het werkboek, met extra oefenbladen of met de digitale oefeningen op **spellingoefenen.nl**.

Spelling als middel voor goed schrijven

Binnen onze spellingaanpak staat één uitgangspunt centraal: spelling is geen doel op zich, maar een middel om leerlingen goed te leren schrijven. Het uiteindelijke doel van spellingonderwijs is dat leerlingen zich correct en duidelijk kunnen uitdrukken in geschreven taal, binnen taalonderwijs én in andere vakken.

Spelling vraagt veel oefening. In *Blink Spelling & Grammatica* gebeurt dat niet met losse invuloefeningen, maar met actieve en betekenisvolle werkvormen waarin kinderen niet alleen oefenen met de juiste schrijfwijze, maar ook hun spellingbewustzijn en spellingattitude ontwikkelen.

Zo gaan kinderen bijvoorbeeld in *Woorden zoeken* op zoek naar meer woorden die binnen een spellingcategorie passen. In *Geheugenspel* prenten ze gegeven woorden in om vervolgens zo veel mogelijk onthouden woorden op te schrijven. Daarnaast maken zij een dictee met een klasgenoot met daarin woorden die zij nog willen oefenen in de vorm *Een-tweetje*. Door deze afwisselende werkvormen oefenen leerlingen actief, denken zij na over taal en leren zij hun spellingkennis bewust toe te passen.

Elke week zijn er twee oefendictées en één optioneel weekdictee. Aan het eind van een week werkwoordspelling maken de kinderen de *Weekcheck*. In de laatste week van elk thema is er een (diagnostisch) einddictee, bestaande uit vijftien woorden en twee zinnen. Ook de dictées en de *Spel spellen* (in week 6) richten zich niet alleen op de juiste schrijfwijze, maar ook op het vergroten van het spellingbewustzijn. Leerlingen geven aan over welke woorden zij twijfelen, kunnen in het dictee en spel voor twee twijfelwoorden een joker inzetten en verbeteren achteraf hun fouten.

Spellingcategorieën

Het aanbod van spellingcategorieën is volledig afgestemd op de tweejaarlijkse Cito-afnamemomenten. Er is daarom sprake van een lineaire opbouw van groep 4 tot en met 8.

Binnen deze leerlijn kennen verschillende categorieën bovendien een eigen opbouw, van basis naar uitbreiding. Zo ontwikkelen verkleinwoorden zich bijvoorbeeld van vormen op -je en -tje (in groep 4), via -pje en -etje (in groep 5), naar de meer complexe vormen -aatje, -ootje, -uutje en -nkje (in groep 6). Waar logisch worden spellingcategorieën geclusterd aangeboden.

De werkwoordspelling wordt niet onnodig geproblematiseerd en richt zich daarom vooral op de persoonsvorm. Daarnaast sluit zij zoveel mogelijk aan bij de reguliere spelling van woorden.

Aansluiting bij de thema's Blink Taal & Lezen

Groep 5 t/m 8

De stappen 1 en 2 uit het vierstappenmodel vinden plaats op dag 1 en zijn leerkrachtgestuurd. Een spellingcategorie wordt via het digibord opgeroepen uit een betekenisvolle context van het Blink Taal & Lezen-thema, met behulp van zinnen, woord en beeld uit de leesles van die week. Daarna volgt de uitleg (digibord en leerkracht). De spellingcategorie wordt zowel opgeroepen uit het A- als uit het B-thema van Blink Taal & Lezen.

Op de andere dagen van de week gebruiken de kinderen hun werkboek: dan gaat het om het inoefenen en automatiseren van de categorie en dit gebeurt los van het thema. Behalve op dag 4: dan vindt de transfer plaats van spelling naar schrijven, in het logboek van Taal & Lezen.

Groep 4

Voor groep 4 zijn er vijf thema's, dus geen B-thema's. Ook in die groep staat in het werkboek het geïsoleerd inoefenen en automatiseren centraal, maar is er soms wel een inhoudelijke koppeling met het thema. Het toepassen van het geleerde in een schrijfpdracht vindt in groep 4 plaats in het werkboek Spelling & Grammatica (in *Wedstrijd: schrijven*) en in week 6 bij de eindopdracht in het logboek van Blink Taal & Lezen.

In dit schema ziet het voorbeeld groep 5 en 6, thema 2 er zo uit:

	Thema 2 in BTL	Spellingcategorieën	STAP 1-2 ontdekken + uitleg	STAP 3 inoefenen automatiseren	STAP 4 transfer naar schrijven
Gr 5	2A Stadsmakers	– verkleinwoorden (-pje, -etje) – langeklankregel – samengestelde woorden	digibord vanuit thema	Werkboek Spelling & Grammatica groep 5, thema 2	Logboek Taal & Lezen 5A
	2B Bijzondere mensen		digibord vanuit thema		Logboek Taal & Lezen 5B
Gr 6	2A Stadsmakers	– verkleinwoorden (-aatje, -ootje, -uutje, -nkje) – hoofdletter – persoonsvorm tt	digibord vanuit thema	Werkboek Spelling & Grammatica groep 6, thema 2	Logboek Taal & Lezen 6A
	2B Bijzondere mensen		digibord vanuit thema		Logboek Taal & Lezen 6B

Structurele aandacht voor herhaling

Binnen Blink Spelling & Grammatica is er veel en structureel aandacht voor de herhaling van spellingcategorieën. Herhaling is een belangrijk onderdeel van het leerproces, omdat leerlingen spellingcategorieën niet alleen moeten leren herkennen, maar deze ook duurzaam moeten onthouden en automatisch leren toepassen in verschillende taalsituaties.

Om deze beheersing te bereiken, zijn er op meerdere momenten in het schooljaar gerichte herhaalmomenten ingebouwd.

- **Extra oefening op dag 5**

Op dag 5 kunnen leerlingen optioneel extra oefenen met spellingcategorieën waar zij nog moeite mee hebben. Dit kan in het werkboek, met aanvullende oefenbladen of via **spellingoefenen.nl**. Hierdoor is er ruimte voor verlengde oefening en differentiatie op individueel leerlingniveau.

- **Herhaling vanuit het vorige leerjaar**

In week 1 van thema 1 tot en met 4 worden voor alle leerlingen de spellingcategorieën uit hetzelfde thema van het vorige leerjaar herhaald. Zo wordt eerder geleerde kennis geactiveerd en wordt een stevige basis gelegd voor de nieuwe leerstof.

- **Herhaling binnen het thema**

In week 6 van thema 1 tot en met 4 worden alle categorieën uit het betreffende thema opnieuw en gecombineerd herhaald. Dit gebeurt onder andere in het *Spe/spel*, waarin leerlingen actief en spelenderwijs oefenen. Het gecombineerd herhalen of extra oefenen van categorieën kan in week 6 ook met aanvullende husselbladen.

Daarnaast worden de categorieën in deze week getoetst met een diagnostisch einddictee, zodat zichtbaar wordt in hoeverre de regels, klankafspraken en weetwoorden beheerst worden.

- **Herhaling in thema 5**

In thema 5 van elk leerjaar worden geen nieuwe spellingcategorieën aangeboden. In plaats daarvan staat dit thema volledig in het teken van herhaling en consolidatie. In week 1 tot en met 3 en week 6 worden de eerder aangeboden spellingcategorieën opnieuw geoefend en verdiept. Dit gebeurt onder andere door het verbeteren van fouten in een tekst. Daarnaast gaat veel aandacht uit naar de herhaling van de spellingsregels. In week 4 worden de grammaticaonderdelen van het schooljaar herhaald. Week 5 biedt een nieuwe grammaticakwestie aan.

Volgen, toetsen en begeleiden

Formatief handelen kan plaats vinden op verschillende momenten binnen het leerproces.

De leerkracht krijgt zicht op de ontwikkeling van het kind door de gemaakte oefeningen in het werkboek te bekijken. Hieruit wordt zichtbaar in hoeverre de nieuwe spellingcategorie of het grammaticaonderdeel wordt begrepen en toegepast.

Ook de resultaten op de dictees op dag 2 en 3 en 5 (en de *Weekcheck* bij de werkwoordspelling), bieden waardevolle informatie over de mate van beheersing en automatisering. Deze momenten maken het mogelijk om tijdig te signaleren welke leerlingen het aangeboden al beheersen en welke leerlingen nog extra instructie of oefening nodig hebben.

Daarnaast levert de schrijfopdracht, de *Oefenwedstrijd* (transfer deel 1), belangrijke informatie op. Hierin wordt zichtbaar of leerlingen de geleerde regel kunnen toepassen in een korte, betekenisvolle taalkaak.

Vervolgens geeft de schrijfpdracht binnen het thema van Blink Taal & Lezen, de *Wedstrijd* (transfer), inclusief de spellingcheck, inzicht in de mate waarin leerlingen de transfer maken naar authentieke schrijf- en spreektaken.

(In groep 4 wordt de *Wedstrijd: schrijven* in het werkboek van Blink Spelling & Grammatica aangeboden.)

Tot slot kunnen ook de gemaakte extra oefeningen in het werkboek, de oefenbladen en de digitale oefeningen op **spellingoefenen.nl** worden ingezet als bron voor formatieve evaluatie.

Op basis van al deze informatie kan de leerkracht het onderwijs doelgericht afstemmen, bijvoorbeeld door extra instructie, herhaling, verdieping of verlengde oefening aan te bieden.

Grammatica

Het grammicaonderwijs in Blink Spelling & Grammatica richt zich op woordbouw en zinsbouw en sluit aan bij de nieuwe conceptkerndoelen. Het onderwijs is daarbij nadrukkelijk functioneel ingericht: grammatica staat ten dienste van spreken en schrijven. Het doel is niet dat leerlingen grammaticale kennis los van de praktijk leren, maar dat zij deze kennis bewust inzetten bij hun eigen taalgebruik.

Daarom bieden we geen traditionele grammatica in de vorm van uitsluitend zinnen ontleden of woordsoorten benoemen. In plaats daarvan ligt de nadruk op het ontwikkelen van inzicht in het taalsysteem. Leerlingen leren nadenken over taal en taalgebruik, spelen met taal, filosoferen over taalverschijnselen en doen onderzoek naar hoe taal werkt. Zo gaat taal leven voor kinderen. Zij worden zich bewust van hun ingebouwde taalsysteem en ervaren dat zij zelf invloed hebben op hun taalgebruik én met taal invloed kunnen uitoefenen op anderen.

Horizontale en verticale leerlijn

Het grammicaonderwijs kent zowel een horizontale als een verticale leerlijn.

Horizontale leerlijn

Binnen elk leerjaar komen in de vijf thema's steeds verschillende grammaticale accenten terug:

- thema 1: woordbouw
- thema 2: zinnen en het uitbreiden van zinnen
- thema 3: kenmerken van zinnen
- thema 4: het verder uitbreiden van zinnen en aandacht voor veelgemaakte fouten
- thema 5: de rol van tijd in zinnen

Deze horizontale opbouw zorgt voor afwisseling en een systematische spreiding van grammaticale onderwerpen over het schooljaar.

Verticale leerlijn

Daarnaast is er een verticale, concentrische leerlijn. Binnen en tussen leerjaren wordt de leerstof stapsgewijs verdiept en uitgebreid. De opbouw loopt van *woordbouw* en *woordkeus* naar *zinnen bouwen*, verschillende *typen zinnen* en uiteindelijk naar *tijd in zinnen*. Eerder geleerde kennis keert daarbij steeds terug op een hoger niveau, zodat leerlingen hun inzicht verder verdiepen en verbreden.

Schema

In schema ziet dit er zo uit:

	groep 4	groep 5	groep 6	groep 7	groep 8
T 1	Woorden maken-1	Namen voor woorden-1	Woorden maken-2	Namen voor woorden-2	Woorden maken-3
T 2	Wat is een zin?	Zin uitbreiden-1	Zin uitbreiden-3	Zin uitbreiden-5	Fouten in zinnen-1
T 3	Hoofdrolspeeler in een zin	Uitroepende zin	Opsommingen	Directe & indirecte rede	Taalvariatie & taalverandering
T 4	Vraagzin	Zin uitbreiden-2	Zin uitbreiden-4	Zin uitbreiden-6	Fouten in zinnen-2
T 5	Tijd in een zin-1	Tijd in een zin-2	Tijd in een zin-3	Passieve en actieve zin	Mooie zinnen bouwen

Didactische aanpak

De aanpak van grammatica sluit aan bij die van spelling en volgt hetzelfde vierstappenmodel. Vooral de stappen ontdekken (stap 1) en transfer (stap 4) zijn hierin onderscheidend.

In de verkennende fase ontdekken leerlingen grammaticale patronen en taalverschijnselen vanuit de thematische context, bijvoorbeeld vanuit een tekst uit Blink Taal & Lezen of zinnen die op een andere manier aansluiten op het thema. Vervolgens worden deze inzichten expliciet gemaakt en geoefend. In de transferfase passen leerlingen hun kennis functioneel toe in spreken en schrijven, zodat grammatica direct verbonden is met authentieke taaltaken.

Samenhang met werkwoordspelling

Vanaf thema 4 in groep 5 sluiten grammatica en werkwoordspelling op elkaar aan, met name in week 4 en 5. Waar deze samenhang logisch is, worden beide onderdelen geïntegreerd aangeboden. Hierdoor ervaren leerlingen hoe grammaticale kennis en spelling elkaar versterken binnen hun taalontwikkeling.

Lesmateriaal en leeromgeving

Lesomgeving

Blink Spelling & Grammatica beschikt over een digitale lesomgeving met digibordschermen. Deze worden onder andere ingezet bij stap 1 (Ontdekken) en stap 2 (Uitleg) op dag 1, tijdens de klassikale les.

Via het digibord worden leerlingen geïntroduceerd in de nieuwe spellingcategorie of het grammaticale verschijnsel vanuit een betekenisvolle, thematische context. De lesomgeving ondersteunt de gezamenlijke verkenning, instructie en klassikale interactie.

Werkboek

Voor elke jaargroep is er één werkboek per thema beschikbaar. Dit betekent dat er per jaargroep in totaal vijf werkboeken Blink Spelling & Grammatica zijn, passend bij zowel het A- als het B-thema.

Let op: vanaf groep 5/6 in Blink Taal & Lezen zijn er per thema steeds twee werkboeken Blink Spelling & Grammatica beschikbaar:

- één werkboek dat aansluit bij de spellingcategorieën en grammaticaverschijnselen van groep 5;
- één werkboek dat aansluit bij de spellingcategorieën en grammaticaverschijnselen van groep 6.

Voorbeeld

Taal & Lezen – groep 5/6 – Thema 2: Stadsmakers (A-thema)

- hierbij hoort voor groep 5: werkboek Spelling & Grammatica groep 5, thema 2;
- hierbij hoort voor groep 6: werkboek Spelling & Grammatica groep 6, thema 2.

Het werkboek Spelling & Grammatica groep 5, thema 2 is ook bruikbaar bij het B-thema van groep 5/6, *Bijzondere mensen*. De oefeningen zijn namelijk gekoppeld aan dezelfde specifieke spellingcategorieën van het leerjaar en hebben in het werkboek zelf geen directe thematische link. De thematische verbinding is er wél:

- op dag 1 (en dag 3 in week 4 grammatica), via de digibordles;
- op dag 4, wanneer de transfer plaatsvindt naar schrijven in het werkboek van Blink Taal & Lezen.

Oefen- en husselbladen

Bij elk thema zijn aanvullende oefen- en husselbladen beschikbaar. Deze kunnen worden ingezet voor extra oefening, verlengde instructie, differentiatie of herhaling. Er zijn oefenbladen per spellingcategorie en husselbladen waarin de spellingcategorieën van een thema door elkaar worden aangeboden.

Digitale oefeningen

Via spellingoefenen.nl kunnen leerlingen extra digitaal oefenen met spellingcategorieën en werkwoordspelling. De oefeningen worden aangeboden in speelse en interactieve werkvormen, zowel in de klas als thuis, zodat leerlingen gericht kunnen herhalen en automatiseren.

Veel oefeningen hebben een spelvorm, zoals rebussen, geheimschrift en woordpuzzels. Hierdoor oefenen leerlingen op een motiverende en speelse manier en ontvangen zij direct feedback op hun antwoorden. Daarnaast kunnen leerlingen vaak per onderdeel kiezen wat zij willen oefenen. Zo kan de moeilijkheidsgraad geleidelijk worden opgebouwd en kan de oefening goed worden afgestemd op het niveau en de ondersteuningsbehoefte van de individuele leerling.